

Бял щъркел *Ciconia ciconia*

Визуално проучване на дневната миграция

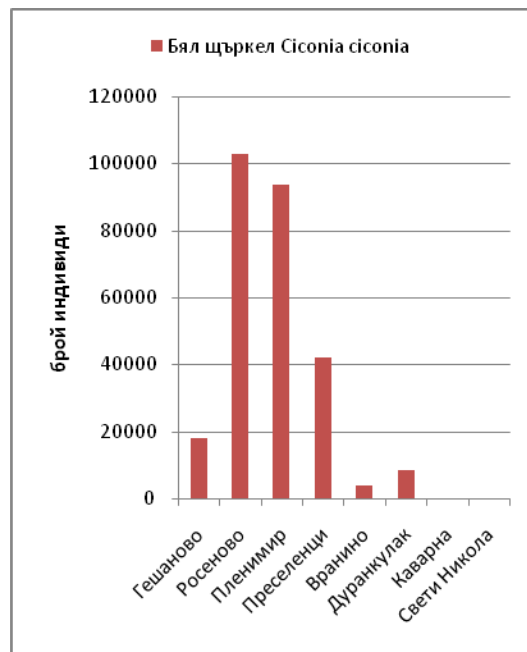
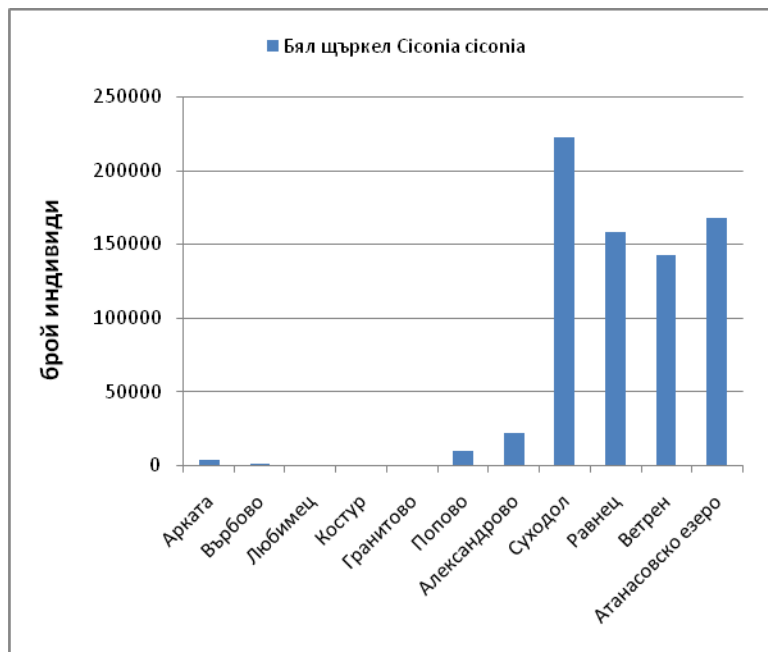
Численост и фронт на миграцията през Южна България и Добруджа

По време на есенната миграция 2012 г. през Южна България са установени да прелитат приблизително 500000 индивида. Тъй като на наблюдателните точки Атанасовско езеро, Ветрен, Равнец, Суходол и Александрово са засичани ята, прелитащи през повече от една наблюдателна точка, тези ята са изключени от оценката, представена по-горе. На практика с това проучване се актуализира числеността на прелитащата популация на белия щъркел през България. На временната наблюдателна точка Атанасовско езеро са отчетени 167442 бели щъркела, което отговаря приблизително на средната численост на прелитащите през тази наблюдателна точка бели щъркели (Michev et al., 2011). Най-голям брой мигриращи бели щъркели през Южна България е установен на наблюдателната точка Суходол – 222235 индивида за миграционния сезон. През Добруджа по време на есенната миграция 2012 г. са установени да прелитат 326032 индивида, от които 268710 са наблюдавани на постоянните наблюдателни точки, 25823 – на временните наблюдателни точки и 43384 индивида са наблюдавани в други райони на Добруджа и са подадени като информация, но не са регистрирани на наблюдателните точки в рамките на проекта. Това представлява 65% от прелитащата популация на вида по западно-черноморския прелетен път Виа Понтика (коригирана спрямо общия брой птици прелетели над Южна България). В допълнение в района на Шумен са наблюдавани по време на миграция 1810 бели щъркели. Най-много бели щъркели в Добруджа са преминали над наблюдателната точка при Росеново – 102693 индивида. Едно от ятата наблюдавани да преминават през Пленимир е наблюдавано да преминава и през наблюдателните точки Царевец и Росеново.

В Южна България се наблюдава ясна локализация на миграцията на белия щъркел в източната част на страната и то в района на Бургас, между Суходол и Бургас (фиг. 28-А). При село Александрово също са отчетени голям брой щъркели – над 20000, тъй като едно ято от около 10000 индивида, преминало западно от наблюдателната точка при Ветрен е преминало последователно на наблюдателните точки Равнец, Суходол и Александрово. Това ято е преминало на изток от наблюдателната точка. Подобно на пролетната миграция през района на Попово са прелетели също значителен брой птици – 9483 бели щъркела. Броят на мигриращите бели щъркели на по-западните точки е значително по-нисък и варира от 199 до 832 индивида за миграционния сезон. Изключение е Арката в Източните Родопи, където са преминали 4099 бели щъркели. По поречието на Тунджа и през Сакар са мигрирали най-малко бели щъркели. Интензивния прелет при Попово и Арката няма аналог в Северна България доколкото това може да се съди от данните от проучването през 2011 г. Тъй като на наблюдателните точки Острово, Писанец и Брестовица през 2011 г. е отчетена много слаба миграция на бели щъркели. Има вероятност през Източните Родопи да мигрират по-голямата част от националната популация на белия щъркел от Централна и Западна България но единствено с това проучване не може да се потвърди това предположение. При Попово и Александрово вероятно мигрират щъркели прелетели през Лудогорието най-общо в района между Острово и Баничево. В Добруджа най-интензивен е прелета на белия щъркел в Централна Добруджа, като на запад интензивен прелет е отчетен до Гешаново и Тервел (по устно подадена информация за преминаващи ята) (фиг. 28-Б). На изток интензивността на прелета намалява значително, но все пак при Дуранкулак, в близост до морския бряг са преминали 8387 индивида. Поради по-ранното преминаване на белия щъркел през есента на 2012 г. вероятният и през Крайморска Добруджа не е отчетен. В района на Вранино са регистрирани най-малък брой мигриращи щъркели в Добруджа – 3918 индивида. На временните точки за наблюдение на миграцията – при Каварна и Свети Никола, в района с най-много ветрогенератори са отчетени съответно 175 и 2 щъркела. Въпреки това са получени сведения за този район че на 18.8.2012 в по бреговата ивица между Българево и Каварна е преминало ято от 1500 индивида, които не е било възможно да се отчетат на наблюдателната

точка в Каварна, а наблюдателната точка при Свети Никола е открита по-късно. Също така още на 1.8.2012 г. в района между Каварна и Българево е наблюдавано ято от около 100 мигриращи щъркела.

От една страна това проучване на есенната миграция доказва, че фронтът на миграция на белия щъркел е ясно локализиран в Източна България, като в района на поречието на Марица и Източните Родопи също има интензивен прелетен път. От друга страна се вижда, че интензивния миграционен поток не е съсредоточен само при Атанасовско езеро в района на Бургас, а следва да бъде разширен на запад почти до Александрово.

А/ Южна България

Б/ Добруджа

Фигура 28. Фронт на миграцията на белия щъркел през есента на 2012 г.

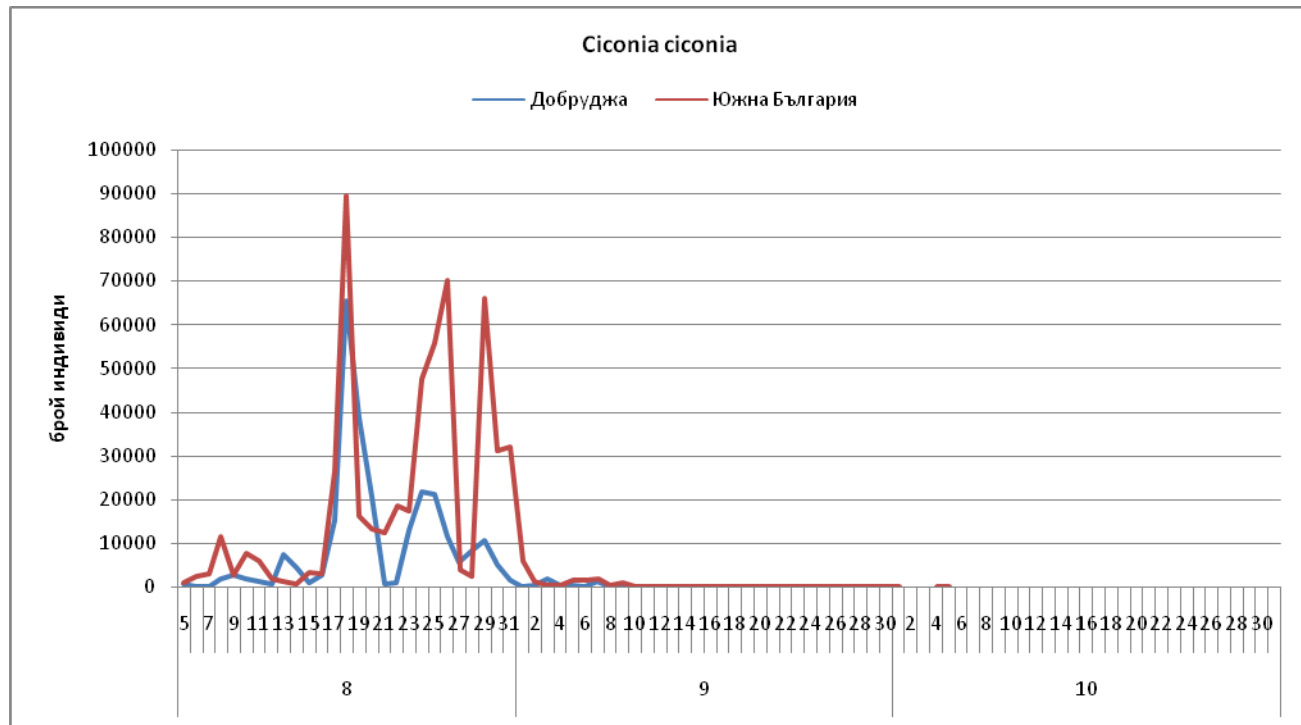
Интензивност и динамика на прелета на вида в периода на изследването

Сезонна динамика

Основната част от белите щъркели са преминали над района на проучване през август – както в Добруджа, така и в Южна България. През септември в Добруджа са регистрирани да прелитат само 4419 щъркели, а в Южна България – 14259 индивида. През октомври в Южна България са регистрирани да прелитат общо 20 бели щъркела, а в Добруджа не са регистрирани мигриращи щъркели. Най-рано мигриращи бели щъркели са регистрирани на наблюдателните точки Пленимир (515 индивида), Ветрен (320 индивида), Равнец (518 индивида), Александрово (34 индивида), Попово (2 индивида), Любимец (33 индивида), Върбово (12 индивида) и Арката (49 индивида), на 5.8.2011 г., а най-късно са наблюдавани на 17.10.2012 г. – 1 птица на наблюдателната точка Ветрен. При сравнение на данните от 2011 г. и 2012 г. за района на Добруджа се вижда, че през есента на 2011 г. миграцията е била по-интензивна още в началото на проучването, а отделни птици са наблюдавани и през октомври.

Интензивна миграция на белия щъркел е отчетена от 5 август до 9 септември 2012 г. (фиг 29). Максимална дневна численост е отчетена на 17.8.2012 г. на наблюдателната точка при село Суходол – 44682 индивида. В Добруджа максималната дневна численост на една наблюдателна точка е отчетена на 18.8.2012 г. при Преселенци – 32987 индивида. Максимална дневна численост общо за всички наблюдателни точки в Южна България е регистрирана на 18.8.2012 г. – 89582 индивида, в Добруджа те е отчетена също на 18.8.2012 г.

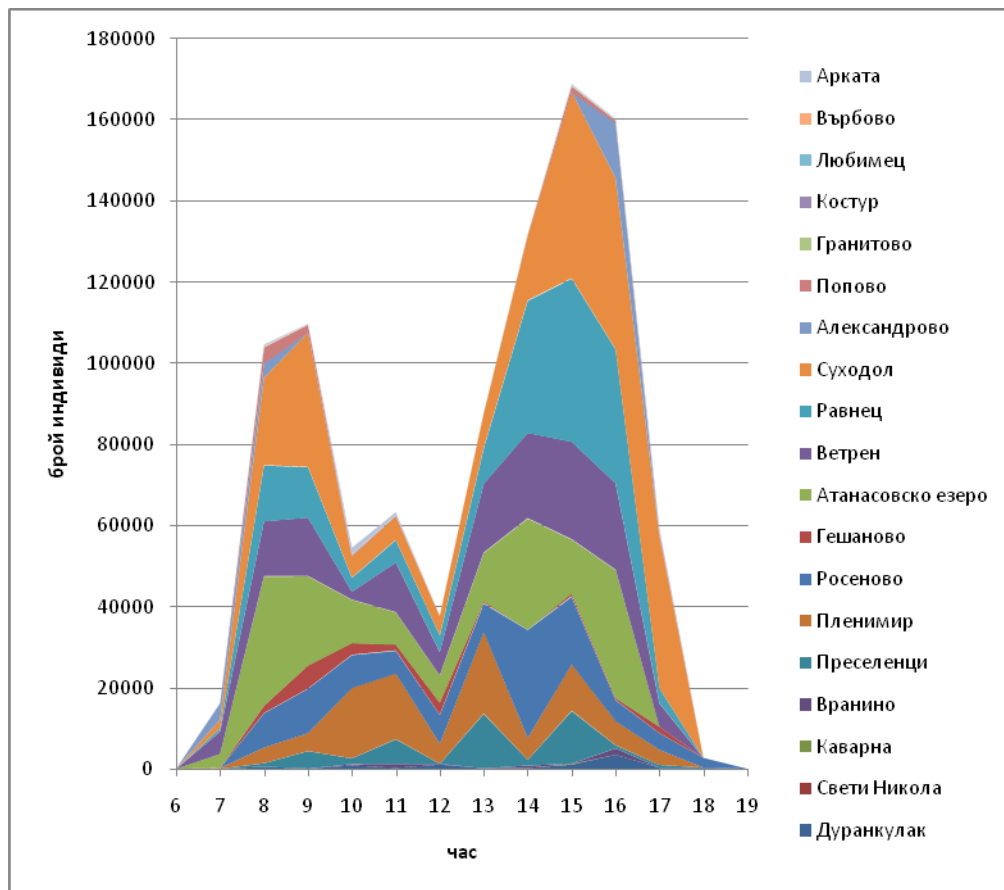
– 65622 индивида. Това е основния пик в числеността на мигриращите през България бели щъркели през 2012 г. През 2012 г. той е регистриран с 4 дни по-рано от отчетения в Добруджа основен пик през 2011 г. Първия пик в числеността на прелитащите бели щъркели в Южна България е регистриран на 7.8.2012 г., когато са регистрирани 11422 индивида да прелетат всички точки в Южна България с изключение на Гранитово и Костур. В този ден над Добруджа са отчетени едва 1795 прелитащи бели щъркели. В Добруджа първия пик в числеността на белия щъркел е регистриран на 13.8.2012 г., когато се преминали общо 7348 индивида на всички наблюдателни точки. В същия ден през Южна България са преминали 1169 индивида, от които само 441 са прелетели през наблюдателните точки източния район – при Равнец, а останалите са прелетели през западните точки. Последният пик в числеността на белия щъркел е регистриран на 29.8.2011 г., както в Южна България, така и в Добруджа, когато са отчетени съответно 66069 индивида и 10546 индивида. Първите два пика в прелета на белия щъркел съвпадат до голяма степен с установените пикови числености в миграцията на вида от предходни години. Последният пик за 2012 г. обаче регистриран около 8 дни по-рано от обичайното време, установено през предходни години. След 9.9.2012 г. са наблюдавани само малки ята и отделни мигриращи индивиди. По устни данни на 26.8.2012 г. района на град Тервел (при наблюдателна точка за миграция във връзка с изграждане на ветрогенератори) в късните следобедни часове е наблюдавано ято от 16000 бели щъркели в полет на юг-югозапад. На следващия ден ятото или части от него не са засечени на нито една от наблюдателните точки, въпреки че наблюдателите бяха изрично предупредени за това многочислено ято. На практика на 27.8.2012 г. на наблюдателните точки Атанасовско езеро, Ветрен, Равнец и Суходол са отчетени общо 203 птици, а при Александрово 3500 птици. На всички тези точки на 27.8.2012 г. е преобладавал северозападен вятър. По тази причина е възможно наблюдаването на Безмер ято щъркели в цялост или на отделни ята да е преминало в района на Бургас източно от Атанасовско езеро или над Бургаския залив.

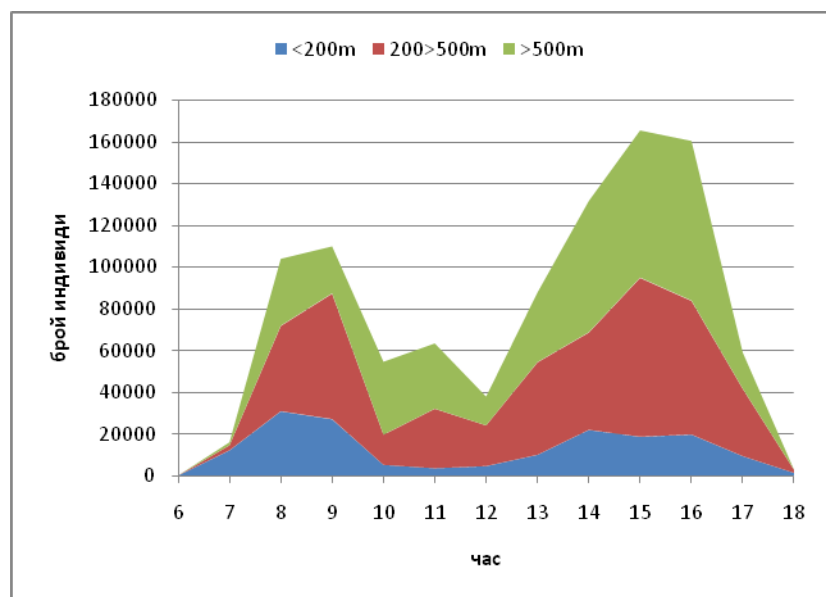
Фигура 29. Сезонна динамика на прелета на белия щъркел през есента на 2012 г.

Дневна динамика

На базата на наблюденията на белия щъркел на всички 22 наблюдателни точки (постоянни и временни) може да се заключи, че най-голям брой птици прелитат изследвания район на Южна България и Добруджа в периода между 13 и 17 ч., като в предобедните часове между 8 и 10 ч. също са регистрирани голям брой птици (фигура 30). Регистрирани са и късно прелитащи ята в Добруджа – след 18 ч. астрономическо време на наблюдателните точки при Росеново и Дуранкулак.

Фигура 30. Дневна динамика на прелета на белия щъркел през есента на 2012 г.

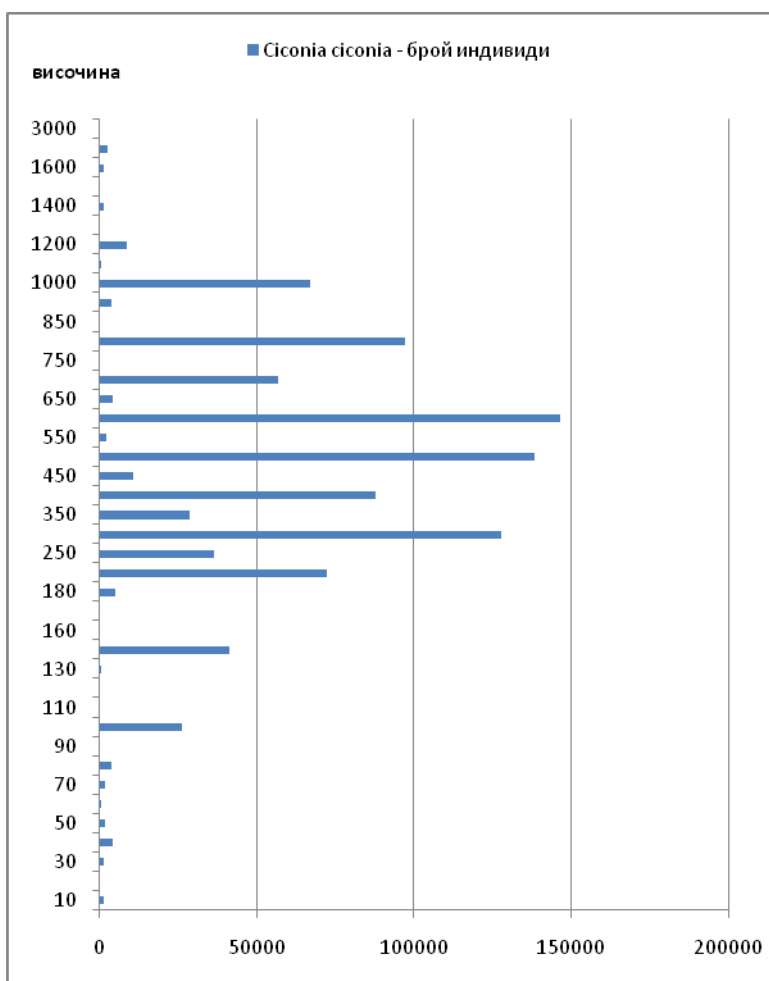

Фигура 31. Връзка между дневната динамика на прелета на белия щъркел и височината на полета по време на есенна миграция 2012 г.

В сутрешните часове голям брой бели щъркели летят на височина под 200 м. През 2012 г. обаче още от сутрешните часове, след 8 ч са регистрирани щъркели летящи над 200 и дори над 500 м. Предобед и следобед най-голям брой щъркели преминават на височина между 200 и 500 м., ако в следобедните часове броят на щъркелите прелитащи над 500 м височина е също толкова голям както и на тези, прелитащи в средния височинен пояс (фиг. 31).

Височинно разпределение на прелитащите реещи птици

По време на есенната миграция 2012 г. в Южна България и Добруджа белите щъркели са наблюдавани да прелитат на височина от 2 м. до 3000 м, като най-много птици прелитат на височина около 300 м, 500 м и 600 м. (фигура 32). На практика 40% от белите щъркели са прелетели на височина над 500 м, 43% - на височина между 200 и 500 м и 17% - на височина под 200 м. Привидно niskия процент птици, прелитащи на височина под 200 м се отнася за близо 165000 птици. Тези птици не са разпределени равномерно в Южна България и Добруджа през изследвания период, а са концентрирани основно в района на Бургас и Добруджа.

Фигура 32. Височина на полета при белия щъркел по време на есенната миграция 2012 г.

Миграционни потоци

Основното направление на прелитащите бели щъркели в източната част на изследвания район на Южна България – между Суходол и Атанасовско езеро е североизток – югозапад. На тези наблюдателни точки голям брой птици (до 60000) са регистрирани да летят в посока север – юг. При Равнец и Суходол част от мигриращите щъркели летят и на югоизток. При Попово и Гранитово в Южна България основните направления на миграцията са югоизток и юг. По поречието на Марица при Любимец основната част от щъркелите летят посока югоизток и изток – югоизток, а в през Източните Родопи, а основното направление на полета е юг и югоизток. В Добруджа, в централната и западната част (Пленимир, Росеново, Гешаново) основното направление на миграцията е север – юг и по-малко североизток – югозапад. Все пак са наблюдавани и ята поддържащи направление на югоизток, най-многобройни при Пленимир. На наблюдателните точки в Източната част на Добруджа (Преселенци, Вранино, Дуранкулак) основното направление на полета е в посока югозапад и юг-югозапад. Посока юг са поддържали сравнително малък брой индивиди. При Преселенци част от ятата поддържат посока юг-югоизток и югоизток. Важно е да се отбележи, че при условията на силен вятър, какъвто почти постоянно духа в района на Дуранкулак, прелитащите ята щъркели поддържаха посока на полета на югозапад, но вятърът ги издуваше на изток (при северозападен и западен вятър), като по този начин птиците на практика се предвижваха на юг и юг-югозапад. При източен вятър ятата бяха издувани навътре в сушата.

Използване на района за стационаране и нощуване от рееци птици

Основните нощувки на бели щъркели, установени по време на полевите проучвания на есенната миграция през 2012 г. са в района на селата Генерал Колево, Гешаново, Божаново, Твърдица и Смин в Добруджа и в района на селата Ветрен, Равнец, Суходол и Арката в Южна България. В допълнение е събрана информация за установени нощувки в Добруджа, в района на град Балчик и в района на сметището на град Варна при село Вълген (ЗЗ „Батова”).

Нощувка на бели щъркели при Росеново